

Hanzehogeschool Groningen

**Sport, Gezondheid en Management
Bachelor en Associate degree**

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Sport, Gezondheid en Management en het Associatie degreeprogramma (Ad) van de Hanzehogeschool Groningen. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Hanzehogeschool Groningen is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2014 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 7 en 8 oktober 2014.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. T. de Jong (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. B. Rubingh (domeindeskundige)

Mevrouw dr. M.T. Elferink-Gemser (domeindeskundige)

De heer R. Zwaard (studentlid)

Mevrouw drs. L.C. te Marvelde, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2014*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 15 december 2014

Panelvoorzitter

De heer drs. T. de Jong

Panelsecretaris

Mevrouw drs. L.C. te Marvelde

Samenvatting

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als **goed**.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van het bestaande Associate degreeprogramma Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als **voldoende**.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De bacheloropleiding en de Associate degree (Ad) Sport, Gezondheid en Management (SGM) leiden studenten op voor een functie binnen het brede domein van sport, bewegen en gezonde leefstijl. Er worden drie type professionals onderscheiden in het beroepsdomein, te weten de sportbeleidsadviseur/-manager, de sportondernemer en de beweeg- en leefstijladviseur. In, het door een werkveldadviescommissie gevalideerde, Groningse *Opleidingsprofiel Sport, Gezondheid en Management* worden zes kerntaken, dertien beroepscompetenties en vijf kerntaakoverstijgende competenties van de opleiding(en) uiteengezet. Elke competentie is in het opleidingsprofiel op drie niveaus uitgewerkt. Bachelorstudenten en Ad-studenten werken aan dezelfde competenties, maar richten zich op een ander eindniveau.

De SGM-opleidingen leggen een duidelijke focus op de thema's 'gezondheid' en 'gedragsverandering'. Beide opleidingen sluiten hiermee aan op de visie en strategie van de Hanzehogeschool Groningen dat onder meer *Healthy Ageing* als strategisch speerpunt heeft gekozen.

Het oordeel op standaard 1 van de bacheloropleiding en het Ad-programma SGM is **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het Instituut voor Sportstudies, waar beide opleidingen onderdeel van uitmaken, ziet haar studenten als toekomstige innovatieve kenniswerkers. Daarbij is het bijbrengen van een onderzoekende houding en het ontwikkelen, delen en valoriseren van kennis van belang. De opleidingen kiezen niet voor één leertheoretische opvatting of didactische stroming, maar zetten verschillende werkvormen in die passen bij de fase van de opleidingen.

Het SGM-curriculum is recent ingrijpend vernieuwd en in studiejaar 2012-2013 van start gegaan. De bacheloropleiding SGM is nu ingedeeld in twee fasen, te weten de basisfase (150 EC) en de uitstroomfase (90 EC). In de uitstroomfase kiezen studenten één van de uitstroomprofielen: Training & Coaching, Actieve en gezonde leefstijl, Beleid van sport, gezondheid en bewegen, of Sportbusiness en ondernemerschap. De uitstroomprofielen zijn via docent-onderzoekers gekoppeld aan de zogenaamde kenniswerkplaatsen (KWP's) van het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap. Het is de nadrukkelijke wens van het Instituut voor Sportstudies om op deze wijze meer synergie tussen onderwijs en onderzoek te realiseren. Het is voor bachelorstudenten sinds studiejaar 2013-2014 ook mogelijk om te kiezen voor de Engelstalige, internationale afstudeerrichting *Physical Activity and Lifestyle*.

Deze afstudeerrichting is ontwikkeld in een internationaal consortium en stelt studenten in staat om in een internationale omgeving te leren over sport, bewegen, gezondheid, gedragsverandering en voeding. Studenten ontvangen na afronding van hun opleiding een Gronings SGM-bachelordiploma en een *consortium certificate*.

Ad-studenten volgen hetzelfde programma als reguliere bachelorstudenten, maar zij sluiten hun programma aan het einde van het tweede jaar af met een individuele praktijkopdracht (afstudeeropdracht). Het panel vraagt nadrukkelijke aandacht voor het Ad-programma. Het zou zich meer kunnen (en moeten) onderscheiden van de bacheloropleiding door een sterkere eigen doelstelling te formuleren. Hierdoor kan de waarde van het Ad-programma ook duidelijker worden voor het werkveld. Het panel adviseert ook de rol van onderzoek in het Ad-programma nader te analyseren omdat Ad-studenten zich -anders dan bachelorstudenten- voorbereiden op een operationele functie.

Het blokonderwijs in het SGM curriculum is opgebouwd aan de hand van vijf leerlijnen: de conceptuele lijn, de praktijklijn, de vaardigheidslijn, de coachlijn, en de integrale lijn waarbinnen theorie en praktijk bijeen gebracht worden. Studenten lopen in alle jaren van de opleiding stage. Het panel heeft waardering voor de curriculumopbouw in heldere leerlijnen. Er is duidelijk goed nagedacht over de opbouw, inrichting en samenhang van het curriculum.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten. Het percentage docenten met een mastergraad is op dit moment nog aan de lage kant. Het panel verwacht dat het aannamebeleid en het scholings- en ontwikkelingsbeleid binnen afzienbare tijd zullen zorgen voor een aanzienlijk hoger percentage mastergeschoolde docenten. Studenten zijn zeer te spreken over de docenten die praktijkervaring inbrengen in het onderwijs.

De kwaliteitszorg is op orde. Het panel is onder de indruk van de vele initiatieven en verbetertrajecten die met name de bacheloropleiding ontplooit. De opleiding beschikt over grote ambitie en een winmentaliteit die er voor zorgen dat de opleiding zich continue vernieuwt en inspelt op veranderingen in de SGM-praktijk.

De huisvesting op de Zernike-campus biedt studenten veel mogelijkheden de samenhang tussen theorie en praktijk te ervaren. De fysieke onderwijsleeromgeving versterkt bovendien het gevoel van verbondenheid met de opleidingen en met elkaar. Het panel concludeert dat er sprake is van een samenhangende onderwijsleeromgeving die het de bachelor- en Ad-studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren en zich tot ontwikkelen tot innovatieve kenniswerkers.

Het oordeel op standaard 2 van de bacheloropleiding en het Ad-programma SGM is **goed**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De toetsen in beide opleidingen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de vakken. Studenten worden goed en tijdig geïnformeerd over de beoordelingscriteria en toetsprocedures. Het panel heeft waardering voor de vorderingen die zijn gemaakt bij de professionalisering en kwaliteitsborging van het toetsbeleid.

Er is sprake van een actieve toetscommissie die een structurele kwaliteitscontrole uitvoert onder eindverantwoordelijkheid van de examencommissie. Het panel onderkent dat het huidige toetssysteem nog volledig uitgerold moet worden in het nieuwe curriculum. Het panel heeft voldoende aanwijzingen dat dit op een goede manier zal gebeuren.

Het panel heeft na bestudering van een selectie afstudeerdossiers en gesprekken met alumni en het werkveld vastgesteld dat de bachelor- en Ad-studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. De nieuwe didactische omkadering (heldere afstudeerbrochures, gestroomlijnd proces van begeleiding, harde knip door middel van het onderzoeksplan van aanpak) zal zorgen voor een niveaustijging van de afstudeerdossiers. Het panel heeft wel vastgesteld dat er een verbeteringslag nodig is bij de formulering van kwalitatief goede en uitvoerbare onderzoeksvragen in de afstudeeropdrachten van beide opleidingen. Daarnaast vraagt het panel aandacht voor een nadere uitwerking van het afstudeertraject in het Ad-programma. Het panel heeft verschillende Ad-afstudeerdossiers bestudeerd en geconstateerd dat er een (te) grote variatie in de invulling van de afstudeeropdracht is. Een scherper (en onderscheidend) profiel van het Ad-programma ten opzichte van de bacheloropleiding kan behulpzaam zijn bij het verder uitkristalliseren van de afstudeeropdracht.

Afgevaardigden van het werkveld bevestigden de conclusie van het panel dat Ad- en bacheloralumni na afronding van hun respectievelijke opleidingen kundige beginnende beroepsbeoefenaars zijn, die over het algemeen in staat om binnen afzienbare tijd een passende functie te vinden in het snel veranderende beroepenveld van het domein Sport, Gezondheid en Management.

Het oordeel op standaard 3 van de bacheloropleiding SGM is **goed**.

Het oordeel op standaard 3 van het Ad-programma SGM is **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	15
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	15
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	19
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	29
3	Eindoordeel over de opleiding	35
4	Aanbevelingen	37
5	Bijlagen	39
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	41
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	43
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	45
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	49
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	51
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	53
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	55

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	B Sport, Gezondheid en Management
2. Registratienummer opleiding in CROHO	Bacheloropleiding: 34057
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	Bachelor: 240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	Majoren tot en met afstudeercohort 2014-2015: - Sportgezondheid - Sportmanagement Afstudeerrichtingen vanaf afstudeercohort 2015-2016: - Beleid van Sport, bewegen en gezonde leefstijl - Sport, business en ondernemerschap - Actieve en gezonde leefstijl - Training en coaching
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie	Groningen
8. Ad-programma*	Sport, Gezondheid en Management (120 EC)
9. Registratienummer Ad in CROHO	80026
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 24 april 2008 Besluit NVAO: 27 augustus 2009 Inwerkingtreding besluit NVAO: 1 januari 2010
11. Code of conduct	Getekend

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Hanzehogeschool Groningen
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 26 april 2013

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Rendementsgegevens SGM Bachelor (Bron: 1cijfer HO)

<i>Instroom (aantal)</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Voltijd	115	103	118	118	123	101	194	251
<i>Uitval (%) uit het eerste jaar¹</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Voltijd	31%	36%	31%	25%	34%	23%	35%	
<i>Uitval (%) uit de bachelor²</i>	2006	2007	2008	2009				
Voltijd	25%	24%	31%	21%				
<i>Rendement (%)³</i>	2006	2007	2008	2009				
Voltijd	62%	61%	50%	45%				

Rendement (%) na 4 jaar

Rendementsgegevens SGM Associate degree (Bron: 1cijfer HO)

<i>Instroom (aantal)</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Voltijd		22	19	33	21	22	8	8
<i>Uitval (%) uit het eerste jaar⁴</i>	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Voltijd		64%	42%	36%	38%	55%	50%	
<i>Uitval (%) uit de bachelor⁵</i>	2006	2007	2008	2009				
Voltijd		13%	9%	19%				
<i>Rendement (%)⁶</i>	2006	2007	2008	2009*				
Voltijd		75%	73%	67%				

¹ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven.

² Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar.

⁴ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven.

⁵ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding.

⁶ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar.

Docentkwaliteit en gerealiseerde docent-studentratio

Gegevens per december 2013 op schoolniveau

Bron docentgegevens: Bron: HSA i.c.m. DAX-P (op schoolniveau)

Docerend personeel	aantal	fte	
	76	59,5	
Opleidingsniveau (%)	hbo	master	PhD
	36%	61%	4%

Gegevens per december 2013 op teamniveau

Bron docentgegevens: Bron: HSA i.c.m. DAX-P (op teamniveau) + overzicht CV's SGM-docenten

Docerend personeel SGM	aantal	fte	
	43	29,8	
Opleidingsniveau (%)	hbo	master	PhD
	42%	58%	8 in traject

Cursusjaar [2013-2014] Bron: HSA icm DAX-P (op schoolniveau)

Ratio: 1 : 23,3

Gemiddeld aantal contacturen 7 per studiejaar.

Contacturen	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar
Voltijd	17,2	17,3	12	8

⁷ De opleiding hanteert als definitie voor 'contactuur': het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacturen

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3, de aanbevelingen in hoofdstuk 4.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De Hanzehogeschool Groningen (HG) heeft haar opleidingen ondergebracht in 17 zogenaamde schools. De bacheloropleiding en het Ad-programma Sport, Gezondheid en Management worden aangeboden door het Instituut voor Sportstudies (HIS).

De bacheloropleiding en de Ad Sport, Gezondheid en Management (SGM) hebben een brede oriëntatie. Volgens de kritische reflectie wil de bacheloropleiding studenten opleiden die wendbaar zijn op de huidige en toekomstige arbeidsmarkt, die meerdere rollen kunnen vervullen, en die in staat zijn om kansen optimaal te benutten. De Associate degree wordt gekenmerkt door de praktisch toepasbare kennis en professionaliteit op operationeel niveau anderzijds. Er worden drie type professionals onderscheiden binnen het beroepsdomein:

- De sportbeleidsadviseur/-manager is de spin in het web binnen het domein van sport en bewegen. De manager brengt mensen en/of middelen bij elkaar om zo effectief en efficiënt mogelijk een gewenst doel te (laten) bereiken.
- De sportondernemer leidt een eigen bedrijf (of houdt een bedrijf in stand) binnen het domein van sport en bewegen, of is binnen een organisatie ondernemend en heeft een hoge mate van verantwoordelijkheid.
- De beweeg- en leefstijladviseur richt zich binnen het domein van sport en bewegen op de gezondheidswaarde hiervan. De beweeg- en leefstijladviseur kan individuen en groepen informeren, stimuleren en begeleiden om een actieve leefstijl te ontwikkelen en te behouden.

Afgestudeerden zijn volgens de kritische reflectie in staat om te werken in direct contact met individuen en groepen, binnen en tussen bedrijven en instituten, maar zijn ook gericht op beleid en duurzame commerciële productontwikkeling. De arbeidsmarkt voor de SGM-professional is onder te verdelen in de sporteigen sector en overige sectoren.

In de sporteigen sector gaat het vooral om sportverenigingen, sportbonden en koepels, sportondersteunende organisaties, overheidsdiensten van (lagere en hogere) overheden gericht op stimulering en facilitering van sport en bewegen, de outdoor & adventure-, de fitness- en zwembranche en andere commerciële organisaties. De overige sectoren betreffen de gezondheidszorg, welzijn, toerisme, recreatie, onderwijs en veiligheid.

Een SGM-professional kan in een veelheid van functies terecht komen, zoals sport- en bewegingmanager, verenigingsmanager, zorgcoördinator, preventiefunctiefunctionaris, combinatiefunctionaris, programmamanager, beleidsmedewerker sport en bewegen, beweeg- en leefstijladviseur, sportondernemer, en sportbuurtcoach.

Het panel heeft in de gesprekken met de docenten en het opleidingsmanagement uitgebreid stilgestaan bij de keuze om binnen het beroepsdomein generalisten op te leiden in plaats van specialisten. De keuze om domeinspecifieke competenties te combineren met uitstekende generieke competenties (T-shaped model) is overtuigend toegelicht. De opleidingen kiezen er nadrukkelijk voor om innovatieve kenniswerkers op te leiden die reflectief opereren en ondernemend zijn, zodat zij breed inzetbaar zijn in een beroepenveld dat continu in beweging is. De afgevaardigden van het werkveld onderschrijven dat werkgevers flexibele beroepsbeoefenaars verwachten. Zij benadrukken ook dat generalisten wel gedwongen worden om eigen keuzes te maken en deels hun eigen werk te creëren binnen het brede veld (en de opleidingen).

Eindkwalificaties

In het opleidingsprofiel staat gedetailleerd beschreven wat een SGM-er moet kennen en kunnen. Het Groningse SGM opleidingsprofiel was tot 2012 gebaseerd op het *Landelijke beroepsprofiel Sportmanagement (2004)* en het *Kwalificatieprofiel van de sportmanager (2007)*. De huidige eindkwalificaties van de Groningse SGM-opleidingen zijn gebaseerd op het *Landelijke beroepsprofiel Sportmanagement* dat eind 2011 via een herijkingsproces is vernieuwd. Het nieuwe beroepsprofiel is tot stand gekomen in overleg met verschillende partijen. De alumniverenigingen van de sportmanagementopleidingen in Amsterdam en Groningen zijn geraadpleegd, net als het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), NOC*NSF, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG). Het beroepsprofiel wordt onderschreven door Fit!Vak, FNV Sport, Sociaal Fonds Recreatie (Recron, FNV Recreatie), CNV- vakmensen (Abvakabo FNV) en werkgevers in de sport (WOS). Het beroepsprofiel is van kracht tot eind 2016 en wordt dan weer herijkt en gevalideerd. Het panel waardeert de landelijke afstemming tussen de opleidingen en de wijze waarop SGM Groningen zich proactief in de landelijke discussies over de opleidingen en het beroepsdomein opstelt.

Op basis van het vernieuwde landelijke beroepsprofiel voor sportmanagement is er in juni 2012 een Gronings *Opleidingsprofiel Sport, Gezondheid en Management* ontwikkeld dat door een werkveldadviescommissie is gevalideerd. Daarom volgen in het cursusjaar 2014-2015 alle studenten in jaar 1 tot en met 3 een vernieuwd curriculum. De studenten die in 2014-2015 afstuderen zijn sinds hun tweede studiejaar nog opgeleid binnen twee opleidingsvarianten; de major Sportgezondheid (SG) en de major Sportmanagement (SM).

In het nieuwe curriculum zijn de major SG en SM vervangen door vier verschillende uitstroomprofielen, te weten Training & Coaching, Actieve en gezonde leefstijl, Beleid van sport, gezondheid en bewegen, en Sportbusiness en ondernemerschap.

In het opleidingsprofiel worden de zes kerntaken (kenmerkende en betekenisvolle onderdelen van het beroep), dertien beroepscompetenties en vijf kerntaakoverstijgende competenties van de opleiding uiteengezet. Elke kerntaak wordt in het opleidingsprofiel beschreven aan de hand van vaste punten (proces, rol en verantwoordelijkheden, complexiteit, betrokkenen, hulpmiddelen, kwaliteit van proces en resultaat, keuzes en dilemma's). De beroepscompetenties zijn afgeleid van de kerntaken (bijlage 1).

Bacheloropleiding: afstudeerrichting Physical Activity and Lifestyle (PAL)

Het is voor studenten van de bacheloropleiding Sport, Gezondheid en Management sinds 2013-2014 mogelijk om na de propedeuse te kiezen voor een internationale, Engelstalige afstudeerrichting: *Physical Activity and Lifestyle (PAL)*. Deze voltijdse afstudeerrichting is ontwikkeld door een Europees consortium bestaande uit partners van de Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool INHolland Haarlem, Lithuanian Academy of Physical Education, University of Southern Denmark, University of Worcester, Escola Superior de Desporto de Rio Maior, University of Rome Foro Italico en het European Network of Sport Science, Education and Employment. De voormalige major Sportgezondheid ligt aan de basis van het programma. Het doel van de PAL-afstudeerrichting is om in een internationale omgeving te leren over sport, bewegen, en gezondheid, gedragsverandering en voeding, in combinatie met beleid, strategie en ondernemerschap. Na afronding behaalt de student het SGM bachelordiploma, aangevuld met een zogenaamd *consortium certificate*. PAL heeft acht competenties geformuleerd (met uitwerking op vier niveaus) die aansluiten op de achttien competenties van het reguliere SGM bachelorprogramma (bijlage 1). Een verantwoording hiervan is vastgelegd in het document *De borging van de "Physical Activity and Lifestyle" (PAL) variant in het SGM curriculum (maart 2013)*. De curriculumcommissie is verantwoordelijk voor de aansluiting (inhoud en niveau) van PAL op de reguliere SGM-opleiding.

Ad-programma

Het *Beroepscompetentieprofiel van de operationeel sportmanager* dat tot en met het studiejaar 2011- 2012 leidend is geweest voor het Ad-programma bestond uit vijf kerntaken. Het laatste cohort studenten dat op basis van deze eindkwalificaties is opgeleid, studeerde af in cursusjaar 2012-2013. Vanaf 2013-2014 gelden de vernieuwde SGM-kerntaken en competenties uit het *Opleidingsprofiel Sport, Gezondheid en Management*. Het Ad-programma is hierdoor over het overgrote deel ingekapseld in het bachelorprogramma en loopt daarmee, volgens het panel, het risico onvoldoende zichtbaar te zijn. Het panel adviseert de Ad-opleiding om het specifieke karakter en profiel sterker te beschrijven. Dit zal de herkenbaarheid en eigenheid van het Ad-programma ten goede komen.

Profilering

De SGM-opleiding (bachelor en Ad) in Groningen onderscheidt zich van soortgelijke opleidingen in het land door een duidelijke focus te leggen op het thema “gezondheid”. De opleiding en het panel zijn er van overtuigd dat het relatief nieuwe beroep van SGM-er in de toekomst steeds belangrijker wordt gezien de ontwikkelingen in de zorg (betaalbare zorg, participatiewet, preventie). De zesde kerntaak - die SGM Groningen zelf heeft toegevoegd aan het landelijke beroepsprofiel - richt zich dan ook op gedragsverandering. Dit is volgens het panel een logische en waardevolle toevoeging; ook in het licht van hogeschoolbrede strategische speerpunt *Healthy Ageing*.

Niveau

Elke beroepscompetentie is in het opleidingsprofiel op drie niveaus uitgewerkt (niveau A tot en met C). Het verschil in het niveau tussen de Ad- en de bachelorstudent wordt voornamelijk bepaald door de complexiteit van de werkzaamheden. Het niveau B (eindniveau Ad) komt qua kwalificatieniveau overeen met niveau vijf in het European Qualification Framework (EQF). Niveau C (eindniveau bachelor) komt overeen met EQF niveau zes. In de kritische reflectie wordt de relatie tussen de Dublin Descriptoren, de niveauomschrijving van het Ad-programma en de bacheloropleiding, de hbo-kwalificaties, de landelijke competenties en de SGM-competenties schematisch weergegeven.

Internationalisering

Het Instituut voor Sportstudies beschrijft haar algemene visie en plannen over internationalisering voor de SGM bacheloropleiding in het document *Internationalisering en interculturalisering SGM Hanze (2014)*. Dit document komt voort uit de vele internationale ervaringen die de opleiding de afgelopen jaren heeft opgedaan en de koers die de Hanzehogeschool Groningen heeft gekozen op het gebied van internationalisering. Het panel waardeert de aandacht die het instituut heeft voor de meerwaarde van internationalisering en voor de stappen die het zet om de internationale activiteiten van de bacheloropleiding meer te stroomlijnen dan nu het geval is.

Relatie met het werkveld

De werkveldadviescommissie is actief betrokken bij de ontwikkelingen rond de SGM-opleidingen. De adviescommissie is in een vroeg stadium betrokken bij de herprofilering van de SGM-opleidingen. Zij zijn er van overtuigd dat de nieuwe profielen aansluiten bij de ontwikkelingen in het werkveld, waarbij steeds meer differentiatie in rollen/functies te vinden is.

Het werkveld hecht groot belang aan de praktische en uitvoerende competenties van de Ad-studenten. Zij benadrukken dat er op verschillende vlakken ruimte is voor Ad-ers op de arbeidsmarkt, waarbij het hbo-niveau een duidelijke meerwaarde heeft ten opzichte van het eindniveau van de mbo-opleiding Sport en Bewegen. Het is het panel echter niet geheel duidelijk geworden wat niveau B in de praktijk precies inhoudt met als gevolg dat het voor zowel de studenten als het werkveld lastig is om helder aan te geven waarin een Ad-afgestudeerde zich precies onderscheidt van een mbo-afgestudeerde enerzijds en een bachelor-afgestudeerde anderzijds.

Het panel adviseert het Ad-programma dan ook om het gewenste eindniveau (en einddoel) verder te concretiseren en het programma zo een duidelijker eigen profiel te geven.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de kerntaken en (beroeps)competenties (i.c. de beoogde eindkwalificaties) voor de bacheloropleiding en het Ad-programma duidelijk zijn beschreven in het *Opleidingsprofiel Sport, Gezondheid en Management*. De niveaubeschrijvingen van de bacheloropleiding en van het Ad-programma voldoen aan de internationale eisen (Dublin descriptors, European Qualification Framework).

Het panel waardeert dat beide opleidingen aansluiten op de visie en strategie van de Hanzehogeschool Groningen en Het Instituut voor Sportstudies. De extra kerntaak, met als thema gedragsverandering, die is toegevoegd aan het landelijke opleidingsprofiel sluit aan bij het hogeschoolbrede strategisch speerpunt *Healthy Ageing*. De bacheloropleiding en het Ad-programma hebben met het uitgebreide opleidingsprofiel een toekomstbestendig, breed gedragen profiel. Het Ad-programma en de bacheloropleiding zijn gebaseerd op hetzelfde opleidingsprofiel. Vooral de bacheloropleiding komt in dit opleidingsprofiel goed tot haar recht. De Ad is als eigenstandige opleiding weinig zichtbaar. Het panel adviseert het Ad-programma daarom te werken aan een nadere uitwerking van het eigen profiel en de concretisering van het einddoel c.q. -niveau. Dit zal de in- en externe herkenbaarheid van de Ad ten goede komen.

Het opleidingsmanagement heeft oog voor de ontwikkelingen in het werkveld en stelt zich proactief op in de (landelijke) discussies over het beroepsdomein en de betreffende opleidingen. Het panel waardeert de nieuwe uitstroombrofielen en de internationale afstudeerrichting die zijn ontwikkeld als onderdeel van de bacheloropleiding.

Bacheloropleiding SGM: het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Ad-programma SGM: het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Onderwijsvisie

Het Instituut voor Sportstudies ziet haar studenten als toekomstige innovatieve kenniswerkers.

Daarbij is het bijbrengen van een onderzoekende houding en het ontwikkelen, delen en valoriseren van kennis van belang. SGM kiest niet voor één leertheoretische opvatting of didactische stroming, maar zet verschillende werkvormen in die passen bij de fase van de opleiding, en de te bereiken competenties/leeruitkomsten zoals hoorcolleges, werkcolleges, practica & trainingen, stages, onderzoeken, projecten, games en (internationale) werkweken.

Opbouw en samenhang programma

Opbouw Bacheloropleiding SGM

De bacheloropleiding SGM is ingedeeld in twee fasen. De basisfase duurt 2,5 jaar (150 EC, 5 semesters/10 blokken). Volgens de kritische reflectie werken studenten in de basisfase aan alle achttien competenties en bouwen zij een (persoonlijke) *body of knowledge* op. Daarmee kunnen studenten de sport(cultuur) in (inter)nationaal verband plaatsen en ontwikkelingen in de sport kunnen begrijpen en voorspellen. Tijdens deze fase ontwikkelen studenten ook relevante sportvaardigheden en krijgen zij inzicht in wat sport voor mensen kan betekenen. De basisfase start met de propedeuse (jaar 1). De propedeuse heeft een selecterend karakter; studenten moeten minimaal 48 EC binnen een cursusjaar halen om een positief bindend studieadvies te krijgen.

In de uitstroomfase (1,5 jaar, 3 semesters/6 blokken) kiezen studenten één van de uitstroomprofielen: Training & Coaching, Actieve en gezonde leefstijl, Beleid van sport, gezondheid en bewegen, of Sportbusiness en ondernemerschap. Studenten volgen een of meerdere verplichte -aan de uitstroomprofielen gerelateerde- *preparation courses* voordat zij een definitieve profielkeuze maken. De uitstroomprofielen zijn via docent-onderzoekers gekoppeld aan de kenniswerkplaatsen (KWP's) van het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap (zie onderzoek). Het uitstroomprofiel kan verder kleuring krijgen door de minor of specialisatie (30 EC) af te stemmen op het afstudeertraject. De omvang van de opleidingsoverstijgende keuzemogelijkheden is 15 EC.

De bacheloropleiding biedt de volgende (verbredende) minoren aan: training en coaching, sportgezondheid en leefstijl, *changing behaviour* en *sport tourism*. Studenten kunnen kiezen voor de verdiepende specialisaties: sport en voeding, gedragsverandering door middel van beweeginterventies, *sportbusiness innovation*, en beleid in sport gezondheid en bewegen. Studenten verantwoorden hun keuze in hun Persoonlijk Ontwikkelings Plan (POP), dat in het kader van studieloopbaancoaching wordt opgesteld.

Studenten uit de richting *Physical Activity and Lifestyle* (PAL) studenten volgen dezelfde propedeuse als reguliere bachelorstudenten. In het tweede en derde jaar volgen zij het (door het internationale consortium ontwikkelde) eigenstandige, Engelstalige curriculum. Dit curriculum behandelt grotendeels dezelfde onderwerpen als het reguliere bachelorprogramma. Het onderwerp voeding (*nutrition*) in PAL is aanvullend op het reguliere bachelorcurriculum evenals de Erasmus-uitwisseling van 30 EC bij een van de consortiumpartners. Het vierde jaar wordt door reguliere en PAL-studenten op dezelfde manier ingevuld, met een minor/specialisatie en het afstudeertraject.

In de specialisatie- of minorruimte volgen PAL-studenten verplicht 30 EC gericht op (sport)management en –beleid omdat dit onderwerp in het PAL-curriculum onderbelicht is in vergelijking met het reguliere SGM curriculum. Het afstudeertraject is voor PAL-studenten hetzelfde als voor reguliere SGM-studenten. Studenten die het PAL-programma willen volgen, nemen verplicht deel aan een assessmentgesprek en een Engelse toets. Deze diagnostische toets geeft studenten inzicht in hun beheersingsniveau van de Engelse taal.

Het panel is te spreken over de internationale afstudeerrichting PAL. Het programma is zorgvuldig opgesteld en geeft studenten de mogelijkheid om internationale ervaring op te doen. Het panel benadrukt dat de internationale richting ook voordelig kan zijn met het oog op het uitbreiden van de arbeidsmarkt voor afgestudeerden. SGM-alumni zouden zich volgens het panel ook op de buitenlandse arbeidsmarkt kunnen oriënteren.

Opbouw Ad-programma SGM

De eerste drie semesters van het Ad-programma zijn identiek aan het reguliere bachelorprogramma. Ad-studenten en bachelorstudenten volgen dezelfde blokken en vakken. Ad-studenten ronden hun programma af met een individuele praktijkopdracht in het vierde semester. Studenten die na het Ad-programma willen doorstromen naar de bacheloropleiding moeten in ieder geval in het bezit van het Ad-diploma zijn bij de start van het derde studiejaar (harde knip).

Samenhang

Het onderwijs is georganiseerd in blokken. Ieder blok heeft een zogenaamde aanjager (verantwoordelijke docent) die de eenheid in het blok waarborgt onder auspiciën van een verantwoordelijke hogeschooldocent. De verantwoordelijke hogeschooldocenten vormen samen de curriculumcommissie. Het SGM-curriculum is verder opgebouwd aan de hand van vijf leerlijnen: de conceptuele lijn, de praktijklijn, de vaardigheidslijn, de coachlijn, en de integrale lijn waarbinnen theorie en praktijk bijeen gebracht worden.

In de conceptuele lijn staat de ontwikkeling van direct toepasbare (praktijk)kennis en de ontwikkeling van een persoonlijke *body of knowledge* die kan dienen als conceptueel interpretatiekader centraal. Een landelijk vastgestelde kennisbasis voor SGM is in ontwikkeling. In het zogenaamde SBM-6 overleg wordt gewerkt aan een landelijke *Body of Knowledge and Skills* (BoKS).

Vraagstukken uit de beroepspraktijk vormen de basis van de praktijklijn. Stageplaatsen vormen hierbij een cruciale leeromgeving. Studenten lopen dan ook in alle jaren van de opleidingen stage. De opleidingen hebben voor ieder stageonderdeel in ieder jaar een heldere handleiding geschreven, compleet met een onderbouwing van de door de opleidingen gemaakte keuzes, een stappenplan en een goede beschrijving van iedere fase van het proces. Vanaf de start is het voor studenten duidelijk waarop zij beoordeeld worden. De criteria worden in de handleidingen en beoordelingsformulieren duidelijk genoemd (zie verder standaard 3). Het panel heeft uit verschillende gesprekken begrepen dat de relatie tussen het werkveld en de opleiding om voortdurende aandacht vraagt. Zowel de kwaliteit als de hoeveelheid stageplekken vereisen aandacht van de opleidingen.

De SGM-opleidingen trekken veel studenten, die allen kwalitatief goede stageplekken en praktijkbegeleiding nodig hebben. De opleidingen zorgen voor telefonisch en persoonlijk contact tussen de opleiding, student en stageplaats. Maar bij een hoge instroom komt deze aandacht mogelijk onder druk te staan. Het panel adviseert de opleidingen om de praktijkbegeleiders altijd actief te informeren over de verwachtingen ten aanzien van de begeleiding en de beoordeling. De stagehandleidingen zijn uitstekende documenten, maar de toepassing van de informatie in de praktijk vereist een actieve implementatie. Het panel adviseert de opleidingen daarom de praktijkbegeleiders niet alleen via het versturen van de stagehandleidingen te informeren, maar ook op een andere, directe en actievere wijze te communiceren met de individuele praktijkbegeleiders. Het panel spreekt ook haar zorgen uit over een mogelijke verzadiging van de markt. Er is immers een grens aan de hoeveelheid stageplaatsen en arbeidsplaatsen die beschikbaar zijn voor SGM-ers. Bij een te groot aanbod van stagiaires bestaat er ook een risico dat zij arbeidsplaatsen voor afgestudeerde SGM-ers bezet houden. De opleidingen zijn zich bewust van deze mogelijke problematiek. Tot nu toe zijn studenten altijd in staat geweest om passende stageplaatsen te vinden en afgestudeerden richten zich op een domein dat verder strekt dan alleen het sportdomein. Het panel heeft ook met waardering geconstateerd dat de opleiding actief invloed probeert uit te oefenen op de ruimte op de arbeidsmarkt.

De bacheloropleiding heeft in 2014 voor het eerst geprobeerd om de grote instroom via een matchingsprocedure te beperken. Dit lijkt een succesvolle methode om de instroom iets te beperken

In de vaardigheidsleerlijn komen praktijkvaardigheden, zelfsturingvaardigheden, interpersoonlijke vaardigheden, communicatieve managementvaardigheden, sportvaardigheden en onderzoeksvaardigheden aan de orde. Het panel heeft uitgebreid stil gestaan bij de rol en organisatie van onderzoek in het Instituut voor Sportstudies en het SGM-programma, onder andere omdat dit een belangrijke rol speelt bij de wens van de opleiding en HIS om innovatieve kenniswerkers op te leiden en zich te ontwikkelen tot kennisinstelling waar toegepast onderzoek ingepast wordt in het onderwijs. Een vragende houding wordt ook belangrijk gevonden omdat SGM-ers deels hun eigen werk moeten creëren. De lectoraten, die dicht bij HIS en het onderwijs staan, spelen een belangrijke rol bij de vervlechting van onderwijs en toegepast onderzoek.

Relatie onderwijs en onderzoek/lectoraten

Het panel is geïnformeerd over de organisatie van het onderzoek in relatie tot het onderwijs. Het kenniscentrum Care, Rehabilitatie, Educatie en Sport (CaRES) geeft invulling aan het hogeschoolbrede strategische speerpunt: *Healthy Ageing*. Het kenniscentrum bestaat uit vijf lectoraten: Transparante Zorgverlening, Rehabilitatie, Integraal Jeugdbeleid, Praktijkgerichte Sportwetenschap en Verpleegkundige Innovatie en Positionering. Vanaf 2010 is het lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap gestart. Onder meer door de ontwikkeling van een onderzoekslijn, het organiseren van het lectoraat in vier kenniswerkplaatsen (KWP's) en een aantal succesvolle onderzoeksaanvragen zijn promovendi, docenten en studenten in toenemende mate betrokken bij de vervlechting van onderwijs en (lectoraats)onderzoek.

Sinds december 2011 is een embedded lector *Healthy Lifestyle, Sports & Physical Activity* actief ter versterking van het speerpunt *Healthy Ageing*. Vanaf januari 2014 is een lector Bewegingsonderwijs en jeugdsport actief.

In de kenniswerkplaatsen, die onder het lectoraat vallen, werken en leren docent-onderzoekers, studenten en werkveld gezamenlijk aan vraagstukken uit de beroepspraktijk die op systematische wijze worden onderzocht en benaderd. Het doel is om kennis te ontwikkelen, te delen en te valoriseren. In de uitstroomprofielen werken studenten en docent-onderzoekers intensief samen met de beroepspraktijk en andere kennisinstanties.

Het Instituut voor Sportstudies kent vier kenniswerkplaatsen die, met uitzondering van de KWP Bewegingsonderwijs & motorisch leren, relevant zijn voor de SGM-opleidingen:

- bewegingsonderwijs & motorisch leren
- stimuleren van sport & bewegen
- trainen, coachen & presteren
- sportbusiness & ondernemerschap

Het nieuwe bachelorcurriculum met de vier uitstroomprofielen, gekoppeld aan de KWP's is in september 2015 helemaal uitgerold. Deze combinatie moet studenten in staat stellen om tijdens hun afstudeertraject de juiste afstemming te vinden tussen hun praktijkgerichte onderzoek en een bijbehorend innovatief beroepsproduct (zie standaard 3). Het panel heeft met waardering kennis genomen van de strategische keuzes die gemaakt zijn om het onderzoek een prominente plaats te geven in het instituut en de bacheloropleiding. Er is een heldere doorlopende leerlijn gemaakt die in alle leerjaren zichtbaar is. En door de lectoren via de KWP's dicht bij de opleiding te positioneren wordt de relatie met de praktijk en het afstudeertraject verstevigd. Dit is volgens het panel belangrijk voor het leren van de student, maar ook voor de ontwikkeling van het beroepenveld. Het panel raadt aan om blijvend tijd en energie aan dit onderwerp te besteden om daarmee te borgen dat onderzoek definitief een prominentere plek in het onderwijs inneemt.

Uit gesprekken blijkt dat studenten het belangrijk vinden om onderzoeksvaardigheden op te doen. Bachelorstudenten zijn tevreden over het praktijkgerichte onderzoek dat zij doen. Zij waarderen met name de directe koppeling met de praktijk (voor de ontwikkeling van beroepsproducten) en noemen ook hun eigen ontwikkeling en de snel veranderende arbeidsmarkt die vereist dat zij continue onderzoek doen om aangehaakt te blijven. Studenten uit het Ad-programma volgen ook onderzoeksvakken. De rol van onderzoek in het Ad-programma is niet geheel uitgekristalliseerd. Het Ad-programma bereidt studenten voor op een operationele functie en de inzet van onderzoek verschilt daarom mogelijk van de bacheloropleiding. Zo vertelde een Ad-student bijvoorbeeld dat zij geen nieuwe beroepsproducten ontwikkelen maar dat zij bestaande beroepsproducten bijsturen naar aanleiding van onderzoeksresultaten. Het panel adviseert de Ad dringend om de rol van onderzoek in het Ad-programma verder te onderzoeken en het programma hier, indien nodig, op aan te passen.

Begeleiding

De begeleiding van studenten vindt plaats in de coachlijn. Studenten worden gedurende hun studie begeleid door studieloopbaanbegeleiders (SLB'ers). Studenten houden dezelfde SLB'er tijdens de basisfase van de studie. Gedurende de hele studie wordt zo veel mogelijk nadruk gelegd op het zelfsturende vermogen van de studenten. De mate van zelfstandigheid en zelfsturing moet groter worden naarmate de studie vordert.

Studenten maken elk jaar een persoonlijk ontwikkelingsplan en houden hun competentieontwikkeling bij in een digitaal persoonlijk profiel. In het eerste jaar ligt het accent van de studieloopbaanbegeleiding op het leren leren en wegwijs worden in de studie. In het tweede jaar ligt de focus op het leren in de praktijk. Studenten leren dan reflecteren op zichzelf als professional. In het Ad-programma ligt de focus ook op de wijze waarop de student zich verhoudt tot de operationele beroepspraktijk. In de uitstroomfase staat de wens van de student op de arbeidsmarkt centraal. Het panel meent dat de studiebegeleiding, die gericht is op de zelfredzaamheid van de student, past bij de concentrische opbouw van het curriculum. Sturing door de opleiding neemt af naarmate de studie vordert. Studenten zijn in hoge mate verantwoordelijk voor hun eigen succes. Het panel heeft signalen ontvangen dat dit spanning kan opleveren wanneer studenten problemen hebben die zij niet zelf kunnen oplossen, zoals problemen bij een stageadres of met medestudenten in groepsopdrachten (meeliftgedrag). Het is daarom, vooral bij een grote instroom, noodzakelijk om vanuit de opleiding toch zelf actief zicht te houden op de individuele student.

Leerroutes

De bacheloropleiding SGM biedt studenten verschillende leerroutes aan. Zo kunnen studenten met een hbo- of wo-diploma na een instroomassessment een verkort programma volgen. Sommigen maken gebruik van een topsportregeling. Anderen grijpen de mogelijkheid aan om het programma versneld te volgen. Studenten die extra uitdaging zoeken, kunnen in aanmerking komen voor een excellentieprogramma, zoals het Honours Talentprogramma waarin studenten bovenop hun reguliere bachelorprogramma 30 EC behalen. Studenten kunnen ook kiezen voor het Honours afstudeertraject. Dit is een verzaamd afstudeertraject waarbij studenten afstuderen op een strategisch speerpunt van de hogeschool en bijdragen aan de ontwikkeling ervan. Het panel waardeert de extra mogelijkheden die de opleiding biedt en de wijze waarop het eigen initiatief van de studenten in deze routes gestimuleerd wordt.

SGM biedt studenten bijzonder veel keuzemogelijkheden qua inhoud en organisatie/uitvoering van de opleiding. Het panel waardeert dit zeer, maar waarschuwt tegelijkertijd dat dit bijzondere aandacht vraagt van studenten, docenten, stagegevers en het werkveld. Het panel adviseert de opleiding om de informatie over de opleiding (in al haar facetten) duidelijk en consistent te communiceren naar verschillende stakeholders. Het is het panel opgevallen dat de opleiding veel gebruik maakt van papieren communicatiemiddelen en achtergronddocumenten waartussen (te) veel inconsistenties te vinden zijn. Om verwarring bij alle stakeholders te voorkomen dringt het panel er op aan hier alert op te zijn en de (informatie)materialen consistent en consequent op elkaar af te stemmen.

Vertaling competenties in het curriculum

De opleiding toont in haar digitale onderwijsplanner op overtuigende wijze de relatie aan tussen de beoogde eindkwalificaties (competenties) en de inhoud van het programma.

Bij de ontwikkeling van het vernieuwde curriculum is steeds systematisch geredeneerd vanuit de competenties uit het opleidingsprofiel. De competenties zijn vertaald naar leeruitkomsten op drie niveaus en om het onderwijs inhoudelijk vorm te geven zijn de leeruitkomsten verder uitgewerkt naar succescriteria. Dit heeft houvast gegeven bij de ontwikkeling en toetsing van het onderwijs, en zo is tevens gewaarborgd dat alle competenties op alle niveaus worden getoetst. Het panel is onder de indruk van het verbeterbeleid en het daaruit voortgekomen nieuwe SGM-programma. De wijze waarop het nieuwe curriculum is ingericht (vanuit de competenties) verzekert volgens het panel dat er een uitgebalanceerd en doordacht programma is ontworpen. Omdat Ad-studenten hetzelfde programma volgen als bachelorstudenten zullen alle achttien competenties in de eerste twee jaar door alle studenten op niveau B bereikt moeten worden. Het vraagt voortdurende en nauwgezette aandacht van de opleiding om te bepalen of dat in de praktijk haalbaar is en blijft.

Personeel

Het SGM-team bestaat uit 43 docenten (29,8 fte). De docent-studentratio is 1:23,3. Het panel heeft in de gesprekken en op basis van de cv's en (student)evaluaties een positieve indruk gekregen van de kwaliteit van het docententeam. Het (jonge) team is enthousiast, betrokken en zeer gemotiveerd.

Studenten benadrukken tevreden te zijn met de persoonlijke aandacht en betrokkenheid van de docenten. Met name docenten die een koppeling (kunnen) aanbrengen tussen hun onderwijs en praktijkkennis en –ervaring kunnen rekening op waardering. Het panel noemt de relatie met de praktijk als zeer belangrijk punt. Docenten die gedeeltelijk in de praktijk werkzaam zijn kunnen bijdragen aan de externe gerichtheid van de opleiding, stageplekken identificeren en organiseren en zijn cruciaal in het identificeren van ontwikkelingen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

In juni 2014 beschikt 58 procent van de SGM-docenten over een masterdiploma. Het streefcijfer van de Hanzehogeschool Groningen (75 procent mastergeschoolde docenten in 2015) wordt naar verwachting behaald, omdat meerdere SGM-docenten ten tijde van het visitatiebezoek bezig zijn om hun masterdiploma te halen. Nieuwe docenten worden alleen aangenomen wanneer zij in bezit zijn van een masterdiploma.

Acht docenten volgen een promotietraject en vijftien docenten zijn betrokken bij het lectoraat als docent-onderzoeker. Alle docent-onderzoekers die lesgeven in een uitstroomprofiel zijn vanaf september 2015, wanneer het nieuwe curriculum volledig is uitgerold, verbonden aan een van de drie kenniswerkplaatsen. De koppeling van onderwijs en onderzoek wordt in belangrijke mate door deze medewerkers vorm gegeven. Het panel vraagt van de docenten nadrukkelijke aandacht voor het operationele perspectief van het Ad-programma. Onderzoek speelt in het Ad-programma wellicht een andere rol dan in de bacheloropleiding.

Omdat het Ad-programma is ingekapseld in het bachelorprogramma zullen docenten alert moeten zijn op de verschillende studentgroepen en de eisen die de verschillende opleidingen wellicht stellen ten aanzien van de rol van onderzoek.

Het panel heeft kunnen verifiëren dat er veel aandacht is voor het opleidingsniveau van de docenten. Zij benadrukt de noodzaak voor de voortdurende ontwikkeling en scholing van docenten met het oog op de zwaardere rol die onderzoek speelt in het nieuwe curriculum en het streven van de opleiding om alle reguliere docenten een rol te laten spelen in sportonderzoek.

Docenten met een vaste aanstelling hebben een Pedagogisch Didactische Bekwaamheid (PDB) of een eerstegraads lesbevoegdheid. Op 31 december 2015 moeten alle docenten in bezit zijn van een Basiskwalificatie Examinering (BKE). Docenten ontwikkelen zich verder tijdens studiedagen en trainingen. Collega's werken samen in een open en constructieve sfeer. Zo worden nieuwe docenten begeleid door een ervaren collega (buddysysteem) en worden kalibratiesessies georganiseerd om te zorgen dat iedereen op dezelfde wijze omgaat met toetsing en beoordeling (zie standaard 3).

Het panel heeft vastgesteld dat de werkdruk hoog is. Dit komt enerzijds door de hoge instroom van studenten (vooral in 2011), maar ook door de ambities en vernieuwingsdrang van de opleiding. Docenten rapporteren een spanning tussen in- en extrinsieke ambities en het bestaande (onderwijs)proces dat uitgevoerd moet worden. Het panel is positief over de ontwikkelingen die de opleidingen doormaken. Tegelijkertijd adviseert ze de opleiding zich niet alleen te laten leiden door grote, mooie en terechte ambities, maar ook te reflecteren op de draaglast van het docentenkorps. De keuzemogelijkheid om dingen niet te doen of langzamer te doen zou in elk geval in de overwegingen meegenomen kunnen worden.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De SGM-opleidingen zijn gevestigd in het Willem-Alexander Sportcentrum op de Zernike campus in Groningen. Studenten en docenten werken en leren in een modern, transparant en open gebouw met praktijkruimtes, studielandschappen, en werkruimtes. In het gebouw zijn een danszaal, turnzaal, topsporthal, zwembad en een fitnesszaal aanwezig. Studenten kunnen verder gebruik maken van de sportfaciliteiten van het Sportcentrum van de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen. Deze faciliteiten zijn te vinden op de Zernike Campus.

Het SportsFieldsLab is ook ondergebracht in het Willem-Alexander Sportcentrum. Dit is een praktische op toepassing gerichte wetenschappelijke onderzoeksplek waarin praktijk, onderzoek en leren samenkomen. Het richt zich op het meten en analyseren op het gebied van bewegen, neuropsychologie, inspanning en observatie. Het lab is daarvoor uitgerust met moderne meet- en analysefaciliteiten. De testfaciliteiten zijn onderverdeeld in vier ruimtes: Bewegingslab, Inspanningslab, Observatielab en het Neuropsychologisch Lab.

De SGM-opleidingen maken ter ondersteuning van het onderwijs gebruik van een digitale leeromgeving in Blackboard. In deze leeromgeving staat informatie over het doel, de inhoud en toetsingswijze van ieder onderwijsblok.

Een deel van het panel heeft een rondleiding gekregen door het Willem-Alexander Sportcentrum. Het panel is zeer enthousiast over de goede faciliteiten van de opleiding. De sportfaciliteiten zijn van uitstekende kwaliteit en voorzien van de noodzakelijke instrumenten/technieken, zoals camera's en krachtplaten. De studielandschappen hebben veel individuele werkplekken en overlegplekken voor groepsopdrachten. De faciliteiten zijn goed toegankelijk.

Waarborging kwaliteit van de onderwijsleeromgeving

Een belangrijke factor voor het borgen van de onderwijskwaliteit is de staf. Het panel heeft tijdens het bezoek kennis gemaakt met een enthousiast en gedreven team dat zichtbaar inspanningen heeft geleverd om het curriculum te structureren en de vertaling van competenties en inhoudelijke samenhang van het programma te borgen. Er is sprake van een positieve kwaliteitscultuur in de opleiding getuige de vele initiatieven van de afgelopen jaren en het continue streven van de opleiding naar verbetering en vernieuwing.

Het onderwijs wordt geëvalueerd door de curriculumcommissie. Zij hanteren hierbij een korte pdca-cyclus. Zij laten zich adviseren door de opleidingscommissie over bijvoorbeeld de onderwijs- en examenregeling. De opleiding ziet zich ook gesteund door de schoolmedezeggenschapsraad die thema's (zoals werkdruk en internationalisering) onderzoekt en bespreekt met de *Dean* van HIS. De curriculumcommissie is ook verantwoordelijk geweest voor de implementatie en ontwikkeling van het nieuwe curriculum. Vanaf 2014-2015 is deze verantwoordelijkheid belegd bij een deel van de hogeschooldocenten.

Overwegingen en conclusie

Samenhangende onderwijsleeromgeving

Het panel heeft de programma's van de Associate degree en de bacheloropleiding bestudeerd en heeft vastgesteld dat het curriculum (dat grotendeels overlapt) een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op de beoogde beroepscompetenties (eindkwalificaties bachelor en Ad). Beide programma's geven studenten vele mogelijkheden om eigen kleuring te geven aan het brede profiel van een SGM-professional. De vele mogelijkheden vragen wel om heldere communicatie naar alle stakeholders over de inhoud van het SGM-curriculum en de kennis en kunde van afgestudeerde SGM-ers en Ad-ers. De opleiding stuurt stevig aan op de zelfredzaamheid van studenten. De begeleiding is hier adequaat op ingericht.

Het panel heeft waardering voor de curriculumopbouw in heldere leerlijnen. Er is duidelijk goed nagedacht over de opbouw en inrichting van het curriculum. Het panel vraagt wel nadrukkelijke aandacht voor het Ad-programma omdat dit eigenstandige programma grotendeels is ingekapseld in de bacheloropleiding. Het Ad-programma zou zich meer kunnen (en moeten) onderscheiden van de bacheloropleiding door een sterkere eigen doelstelling te formuleren en de rol van onderzoek verder uit te klaren. Hierdoor kan de waarde van het Ad-programma ook duidelijker worden voor het werkveld.

Het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten. De ambities van de opleiding om onderzoek en onderwijs meer met elkaar te verbinden verdienen de volle aandacht. Het panel is onder de indruk van de stappen die het Instituut voor Sportstudies heeft ondernomen om synergie tussen onderwijs en onderzoek (ten behoeve van studenten) te realiseren. Het percentage docenten met een mastergraad is op dit moment laag. Het panel verwacht dat het aannamebeleid en het scholings- en ontwikkelingsbeleid binnen afzienbare zullen zorgen voor een aanzienlijk hoger percentage mastergeschoolde docenten.

Uit gesprekken met studenten blijkt dat zij enthousiast zijn over docenten die praktijkervaring inbrengen in het onderwijs. Het panel onderstreept de meerwaarde van de persoonlijke relatie van docenten met de (werk)praktijk. Deze relatie komt niet alleen het onderwijs ten goede, maar biedt ook mogelijkheden met betrekking tot het organiseren van stageplaatsen en het identificeren van trends op de arbeidsmarkt.

De kwaliteitszorg is op orde. Het panel is onder de indruk van de vele initiatieven en verbetertrajecten die met name de bacheloropleiding ontplooit. De opleidingen beschikken over grote ambitie en een winmentaliteit die er voor zorgen dat zij zich continue vernieuwen en inspelen op veranderingen in de SGM-praktijk. Dit zorgt tegelijkertijd voor een hoge werkdruk bij docenten. Het panel adviseert de opleidingen nadrukkelijk om regelmatig te overwegen of vernieuwingen in voldoende mate bijdragen aan de doelstellingen van de bacheloropleiding en het Ad-programma. Dit passend voor de lerende SGM-organisatie.

Er zijn duidelijke keuzes gemaakt die sturing geven en de samenhang van het curriculum vergroten. De huisvesting op de Zernike-campus en de stageplaatsen bieden veel mogelijkheden om studenten de samenhang tussen theorie en praktijk te laten ervaren. De fysieke onderwijsleeromgeving versterkt bovendien het gevoel van verbondenheid met de opleiding en met elkaar. Het panel concludeert dat er sprake is van een samenhangende onderwijsleeromgeving die het de bachelor- en Ad-studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren en zich tot ontwikkelen tot innovatieve kenniswerkers.

Bacheloropleiding SGM: het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Ad-programma SGM: het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Het SGM-toetsbeleid volgt het *Toetsbeleidsdocument* van het Instituut voor Sportstudies (2011) en heeft de vorm van een matrix waarin wordt beschreven hoe de opleiding de kwaliteit borgt van de toetsing en het gerealiseerd niveau, wat de basis vormt voor toetsvormen en –inhoud, wat de plaats van toetsing is in het onderwijs, en hoe het toetsbeleid is georganiseerd.

De HIS-brede examencommissie is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van toetsen, het gerealiseerde eindniveau en het aanwijzen van examinatoren. De examencommissie heeft sinds studiejaar 2014 een extern lid. Examinatoren zijn gepromoveerd of mastergeschoold, zijn uiterlijk in 2015 in bezit van een Basiskwalificatie Examinering (BKE), hebben een Pedagogisch-didactische Bekwaamheid (PDB) en zijn deskundig op het betreffende onderdeel.

De examencommissie heeft de kwaliteitsborging van de toetsing gemandateerd aan de HIS-brede toetscommissie. De toetscommissie heeft een centrale rol in de toetscyclus. Zij bewaakt het hele systeem van toetsen en adviseert -gevraagd en ongevraagd- docenten, teamleiders, examencommissie en het management team van de opleiding. De toetscommissie controleert regelmatig of het toetsarchief compleet is.

De toetscommissie stelt jaarlijks een activiteitenplan op waarin zij aangeeft met welke onderwerpen zij zich zal bezig houden. De toetscommissie heeft voor 2013-2014 twee hoofdoelen benoemd waar zij aan werkt (naast haar algemene werkzaamheden in de toetscyclus): 1) binnen het HIS moeten de docenten de toetscyclus doorlopen, en 2) binnen het HIS is een compleet, actueel en beveiligd toetsarchief/examendossier ten nutte van kwaliteitsborging en transparantie voor toetsontwikkelaars en anderen.

Het panel heeft tijdens de visitatie het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing en de toegepaste toetsvormen bestudeerd. Het heeft ook verschillende toetsmaterialen ingezien en beoordeeld. Per studieonderdeel is op basis van de te behalen leeruitkomsten een toetsmatrijs en beoordelingsmodel ontwikkeld. Dit maakt voor studenten en docenten transparant wat de inhoud van de toetsen is en hoe deze zich verhoudt tot de relevante beroepscompetenties. Het panel concludeert op basis van het voorgaande dat de opleiding gebruik maakt van diverse toetsvormen die aansluiten op de leerdoelen van de vakken. Het panel vindt het ook positief dat er altijd minimaal twee docenten betrokken zijn bij het ontwikkelen en ontwerpen van toetsen, toetsmatrijzen en beoordelingsformulieren.

De toetsing en beoordeling van de stages is beschreven in de stagehandleidingen die voor ieder studiejaar zijn opgesteld. Het panel heeft vastgesteld dat de handleidingen overzichtelijke procesbeschrijvingen bevatten en heldere omschrijvingen van doelstellingen en criteria. De handleidingen bieden tevens een heldere beschrijving van taken en verantwoordelijkheden van studenten, begeleidend docenten en begeleiders op het stageadres. Voor de beoordeling van de stages wordt gebruik gemaakt van beoordelingsformulieren die per stage (c.q. studiejaar) verschillend zijn.

Het panel heeft vastgesteld dat het relatief nieuwe toetssysteem dat de opleiding heeft ontwikkeld er stevig uitziet en een duidelijke structuur kent. Het nieuwe curriculum is nog niet volledig uitgerold en het toetssysteem zal zich daarom nog voor een deel moeten bewijzen in 2015. Het panel is onder de indruk van de voortvarendheid en kritische blik van de toetscommissie. De toetscommissie laat in haar verslagen en de gesprekken zien dat zij haar taak zeer serieus en actief oppakt. De toetscommissie koppelt haar feedback over de toets(wijze) terug aan individuele docenten zodat zij een steeds hoger niveau kunnen bereiken met hun toetsing. Het panel is ook enthousiast dat er kalibratiesessies voor docenten worden georganiseerd die de wijze van beoordelen tussen docenten onderling moet ondersteunen en afstemmen. De opleiding laat hiermee zien dat zij zich bewust is dat docenten actief geholpen moeten worden met de interpretatie en het gebruik van beoordelingscriteria en -formulieren. Het panel adviseert de opleiding om een dergelijke benadering ook te overwegen bij de beoordeling van de stages. Hoewel er duidelijke criteria en formulieren beschikbaar zijn voor de praktijkbeoordelaars, heeft het panel signalen gekregen dat het niet voor alle stagebegeleiders duidelijk is hoe zij deze criteria en formulieren moeten (of kunnen) hanteren.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een Proeve van Bekwaamheid (PvB). De PvB is een individueel uitgevoerd onderzoeksproject voor een opdrachtgever uit het werkveld. Het bestaat uit vier onderdelen, te weten het onderzoeksplan van aanpak (OPVA) (3 EC), het praktijkgericht onderzoek (12 EC), het beroepsproduct (6 EC) en professioneel handelen (6 EC). Alle onderdelen worden door twee examinatoren beoordeeld. De opleiding wordt afgerond met een eindgesprek met twee examinatoren. Het persoonlijk ontwikkelplan vormt de basis van dit gesprek. Het OPVA wordt afzonderlijk beoordeeld door de eerste en tweede afstudeerbegeleider. Studenten starten met het praktijkgericht onderzoek zodra het OPVA door beide begeleiders met een voldoende is beoordeeld (harde knip). De rapportages over het praktijkgericht onderzoek, het beroepsproduct en het professioneel handelen (procesbeschrijving) worden door begeleiders apart beoordeeld. Er wordt een derde examiner aangewezen wanneer er meer dan een punt verschil in de beoordeling is. Het afstudeertraject is nauwgezet beschreven in de afstudeerbrochure. Hierin zijn de beoordelingsprotocollen voor alle afzonderlijke onderdelen helder beschreven evenals de criteria waarop studenten door de werkveldbegeleider van feedback worden voorzien.

Het panel heeft met waardering kennis genomen van het bachelor-afstudeertraject in het nieuwe curriculum en de wijze waarop dit is vastgelegd in de afstudeerbrochure. Het succes van de opzet moet zich nog bewijzen wanneer het nieuwe curriculum helemaal is uitgerold.

Het is de nadrukkelijke wens van de opleiding om het afstudeertraject te relateren aan de kenniswerkplaatsen (KWP's). Het panel heeft begrepen dat momenteel 20-30 procent van de studenten bij een KWP hun afstudeeropdracht uitvoeren. Het is de verwachting van de opleiding dat dit stijgt naar 70-80 procent bij de volledige implementatie van het nieuwe curriculum. Het panel vindt het belangrijk dat meer studenten een plaats krijgen in een onderzoeksprogramma en adviseert de bacheloropleiding om hier op te sturen. Onderzoek speelt een belangrijke rol in het afstudeertraject. Het panel is geïnformeerd dat alle afstudeerbegeleiders in de toekomst docent-onderzoekers zijn in een van de KWP's. Dit systeem moet onder andere borgen dat de docenten voldoende geëquipeerd zijn om afstudeertrajecten te begeleiden en de mogelijke spanning tussen de theorie en praktijk in de afstudeerfase te kunnen begeleiden.

De Associate degree (Ad) wordt ook afgesloten met een Proeve van Bekwaamheid. De PvB in het Associate degree bestond in 2013-2014 uit het plan van aanpak (2 EC), een Beroepsprestatie (4 EC) en een eindgesprek (2 EC). Vanaf 2014-2015 bestaat de PvB uit een plan van aanpak (4 EC), een Beroepsprestatie (4 EC) en een eindgesprek (2 EC). Het afstudeertraject is ingebed in een eindstage. In de eindstage lopen Ad-studenten mee als managementassistent met leidinggevenden en/of met medewerkers van een organisatie. Naast het meelopen houdt de stagiair zich bezig met het uitvoeren van één of meerdere stageopdrachten. Hieruit vloeien een of meerdere beroepsprestaties voort die meestal de vorm van een rapport hebben dat voor de stagebiedende organisatie geschreven is. Het accent van de beroepsprestatie ligt op operationele bedrijfsvoering met een projectmatige aanpak. Het centrale thema is het projectmatig creëren, het samenwerken, ondernemend gedrag vertonen en een bepaalde mate van verantwoordelijkheid laten zien. Tenslotte schrijft de student een leerverslag waarin het reflecteren op het professionele handelen en de beoordeling centraal staan. Het afstudeertraject (inclusief beoordeling) van het Ad is, net als voor de bacheloropleiding, uitgebreid beschreven in een afstudeerbrochure. Het panel heeft gesproken over de aard van het afstudeerproduct in het Ad-programma. De opleiding laat het panel weten dat de te beantwoorden (onderzoeks)vraag gericht moet zijn op het oplossen van praktijkproblemen op operationeel niveau. De beroepsprestatie kan een onderzoek zijn maar dat hoeft niet. De student mag bijvoorbeeld ook een implementatieplan schrijven. Het panel concludeert dat de afstudeeropdracht in het Ad nog niet voldoende uitgewerkt is en adviseert de opleiding dringend om het beoogde eindniveau van een Ad-student verder te concretiseren en daarbij een passend afstudeerproduct te formuleren en te toetsen (zie verder gerealiseerd niveau).

Gerealiseerd niveau

Om het gerealiseerde niveau van de bachelorstudenten te beoordelen heeft het panel 15 afstudeerdossiers bestudeerd uit de studiejaren 2012-2013 en 2013-2014. Het panel heeft vastgesteld dat de dossiers voldoen aan de door de opleiding gestelde eisen. De kwaliteit van de dossiers varieerde van nipt voldoende tot goed. De beoordeling van het merendeel van de dossiers was volgens het panel iets aan de hoge kant.

Bij een aantal afstudeerdossiers had het panel twijfel over de geschiktheid van de onderzoeksvraag die aan de basis van de afstudeeropdracht lag. Tijdens het bezoek werd toegelicht dat studenten in het vorige curriculum vaak te complexe onderzoeksvragen formuleerden. Het begeleidingstraject functioneerde toentertijd niet optimaal waardoor studenten soms te laat in het proces geconfronteerd werden met de magere kwaliteit van hun onderzoeksvraag. Door het instellen van een helder stappenplan, een harde knip (eerst goedkeuring onderzoeksvraag, dan aanvang onderzoek) en de toepassing van het vierogenprincipe vanaf de start van het traject, verwacht het panel dat dit probleem in de toekomst niet of nauwelijks zal voorkomen.

Het is het panel opgevallen dat studenten mogelijkheden hebben om hun afstudeertraject zelf in te richten, bijvoorbeeld door met een zelfsamengestelde specialisatie (in het buitenland) af te studeren. Het meest opvallende afstudeertraject is het zogenaamde Rome-traject. Het traject bestond uit het volgen van het eerste jaar van het masterprogramma *European Master in Health and Physical Activity* van de *University of Rome*, in combinatie met het eindgesprek in Groningen. Het afstudeertraject bestond in bovenstaande vorm uit het volgen van reguliere mastervakken. Het panel heeft een aanvullend gesprek georganiseerd omdat het deze invulling van het afstudeertraject niet passend vond. Het panel is geïnformeerd dat het traject als zodanig niet meer bestaat maar inmiddels een andere vorm heeft gekregen. Studenten die in aanmerking komen voor deelname aan de Italiaanse master volgen nu eerst een *intensive programme* in Odense, Denemarken (15 EC), waarna zij 60 EC kunnen volgen in het eerste jaar van de masteropleiding in Rome. Daarna zijn zij alsnog verplicht om de PvB 'nieuwe stijl' in vijf maanden te doorlopen en succesvol af te ronden. Het panel is tevreden met de aanpassing die de opleiding heeft gedaan bij dit traject. Het toont het reflectieve en zelfreinigende vermogen van de opleiding om activiteiten en trajecten te evalueren en aan te passen wanneer dit noodzakelijk is.

Het panel heeft tot haar tevredenheid ook begrepen dat PAL-studenten te allen tijde hun afstudeerfase op dezelfde wijze zullen inrichten als reguliere bachelorstudenten en beoordeeld worden door de Hanzehogeschool Groningen.

Om het gerealiseerde niveau van de Ad-studenten te beoordelen heeft het panel vier afstudeerdossiers bestudeerd uit de studie jaren 2012-2013 en 2013-2014. Het gerealiseerde niveau was op basis van de afstudeerdossiers moeilijk te duiden door het panel. Het panel geeft als reden hiervoor dat de afstudeeropdracht voor het Ad-programma nog niet voldoende uitgekristalliseerd is. De afstudeerdossiers laten daarom een grote variëteit zien. Wanneer Ad-studenten ervoor kozen om in hun afstudeertraject onderzoek te doen, concludeerde het panel dat de onderzoeksvragen te complex waren om te beantwoorden. De vraag dringt zich op of het doen van onderzoek überhaupt wel op zijn plaats is bij de afstudeeropdracht van het Ad-programma. Maar wanneer een Ad-student er voor kiest in het afstudeerproject zelf onderzoek te doen, dan is het volgens het panel van belang dat de onderzoeksvraag beperkt en goed ingekaderd is. Het panel is er van overtuigd dat een aanscherping van het eigen profiel van het Ad-programma noodzakelijke richting en invulling kan geven aan de Proeve van Bekwaamheid in het Ad-programma. Daarbij is het uitvoeren van een onderzoek volgens het panel niet noodzakelijk.

Het panel heeft geen aanwijzingen gekregen dat Ad-studenten niet het gewenste niveau hebben bereikt aan het einde van hun programma.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met vertegenwoordigers van het werkveld en alumni. De algemene indruk van beide groepen is dat afgestudeerden uit beide opleidingen in staat zijn om binnen afzienbare tijd een baan te vinden in het snel veranderende domein van de SGM-professional. Alumni uit beide opleidingen geven blijk van een professionele houding. Het werkveld onderschrijft de zorg van het panel over de populariteit van de studie die zich vertaalt in een hoge instroom. Maar het werkveld benadrukt tegelijkertijd dat er voldoende ruimte is op de arbeidsmarkt voor de alumni.

Overwegingen en conclusie

De toetsen in de opleidingen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de vakken. Studenten worden goed en tijdig geïnformeerd over de beoordelingscriteria en toetsprocedures. Het panel heeft waardering voor de vorderingen die de opleiding heeft gemaakt bij de professionalisering en kwaliteitsborging van het toetsbeleid. Er is sprake van een actieve toetscommissie die een structurele kwaliteitscontrole uitvoert, en de inzet van 'vreemde ogen' in de examencommissie is lovenswaardig. Het panel onderkent dat het nieuwe toetssysteem nog volledig uitgerold moet worden in het nieuwe curriculum, maar heeft voldoende aanwijzingen dat dit op een goede manier zal gebeuren.

Het panel heeft na bestudering van een selectie afstudeerdossiers en gesprekken met alumni en het werkveld vastgesteld dat de studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. De nieuwe didactische omkadering (heldere afstudeerbrochures, gestroomlijnd proces van begeleiding, harde knip bij het plan van aanpak) zal zorgen voor een niveaustijging van de afstudeerdossiers. Het panel heeft vastgesteld dat er een verbeteringslag nodig is bij de formulering van kwalitatief goede en uitvoerbare onderzoeksvragen in de bacheloropleiding en eventueel bij het Ad-programma. Daarnaast vraagt het panel aandacht voor een nadere uitwerking van het afstudeertraject in het Ad-programma. Een scherper profiel van het Ad-programma kan hierbij behulpzaam zijn.

Bachelor SGM: Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Ad-programma SGM: Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel bacheloropleiding	Oordeel Ad-programma
1 Beoogde eindkwalificaties	Goed	Goed
2 Onderwijsleeromgeving	Goed	Goed
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Goed	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft de kwaliteit van de bacheloropleiding SGM op de drie standaarden beoordeeld als goed, derhalve luidt het eindoordeel van het panel over de kwaliteit van de bacheloropleiding als geheel ook dat deze goed is.

Het panel heeft de kwaliteit van de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 3) van het Ad-programma beoordeeld als voldoende. Op grond hiervan komt het panel tot het eindoordeel voldoende voor de Ad-opleiding als geheel.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als **goed**.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande Ad-opleiding Sport, Gezondheid en Management van de Hanzehogeschool Groningen als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1: beoogde eindkwalificaties

- Het panel vraagt nadrukkelijke aandacht voor het eigenstandige karakter van het Ad-programma, zoals het nader beschrijven van het profiel en een heldere uitwerking van het einddoel c.q. het eindniveau. Door de inkapseling van het Ad-programma in de bacheloropleiding is het eigen profiel van de Ad op dit moment niet zichtbaar en duidelijk genoeg.
- Het panel steunt het voornemen om de internationaliseringsactiviteiten verder te stroomlijnen.

Standaard 2: onderwijsleeromgeving

- Het panel adviseert de opleiding veel aandacht te besteden aan het bereiken van de gewenste prominente plek van onderzoek in onderwijs.
- Het panel adviseert de rol van onderzoek in het Ad-programma nader te onderzoeken.
- Het panel vraagt aandacht voor de balans tussen de instroom in de SGM-opleiding, het aantal beschikbare stageplaatsen en het aantal beschikbare arbeidsplaatsen.
- Het panel adviseert de Ad-opleiding actief te monitoren of het voldoende mogelijk is en blijft om binnen twee studiejaar achttien competenties op niveau B te bereiken.
- Het SGM-curriculum biedt veel keuzemogelijkheden. Het panel adviseert de opleidingen hierover duidelijk en helder te communiceren met alle stakeholders. Hierbij is consequent, eenduidig en correct gebruik van terminologie in verschillende documenten noodzakelijk.
- Het panel adviseert om praktijkbegeleiders niet alleen via de stagehandleiding te informeren over hun rol. Het panel heeft signalen ontvangen dat de huidige manier van communiceren met de praktijkbegeleiders niet altijd het gewenste resultaat geeft.
- Het panel benadrukt de noodzaak voor voortdurende ontwikkeling en scholing van docenten met het oog op de zwaardere rol die onderzoek speelt in het nieuwe curriculum en het streven om alle reguliere docenten een rol te laten spelen in sportonderzoek.
- Het panel vindt het, net als het opleidingsmanagement, waardevol wanneer docenten hun docentschap met werkzaamheden in het beroepenveld combineren. Het panel onderstreept het belang van deze combinatie en adviseert de opleiding(en) dit blijvend te stimuleren. Daarnaast adviseert het de opleiding(en) om docenten in een diversiteit aan werkvelden van de sport en gezondheid actief te laten zijn.
- De opleiding(en) evalueren regelmatig de vele nieuwe activiteiten/projecten die gestart en uitgevoerd worden. Het panel adviseert de opleiding(en) om de draaglast van het docentencorps (en de organisatie) mee te nemen bij de besluitvorming over de continuering en/of bijsturing van deze activiteiten/projecten. Het panel benadrukt dat de opleiding(en) ook kunnen onderzoeken of het ontplooiën van minder activiteiten effectiever zou kunnen zijn.

Standaard 3: toetsing en gerealiseerd niveau

- Het panel adviseert de opleidingen om de praktijkbegeleiders actief te begeleiden bij het duiden en gebruiken van de beoordelingscriteria en -formulieren van de stages.
- Het panel adviseert het Ad-programma om de afstudeeropdracht nader uit te werken.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Kerntaken SGM	Beroepscompetenties SGM
KT 1 Verandert gedrag duurzaam binnen het domein van sport, bewegen en gezonde leefstijl.	SGM 1 Testen, adviseren, begeleiden in het streven naar gezondheidswinst d.m.v. sport- en bewegingsprogramma's SGM2 Duurzaam veranderen van gedrag binnen het domein van sport- en bewegen en gezonde leefstijl
KT 2 Ontwikkelt en adviseert over strategie en beleid in sport en bewegen.	SGM3 Planmatig ontwikkelen en implementeren van de strategie en het sport en gezondheidsbeleid van de sportorganisatie SGM4 Hanteren van strategie en beleidscyclus SGM5 Bewaken van kwaliteit
KT 3 Managet de bedrijfsvoering van een sportorganisatie.	SGM6 Managen van financiën SGM7 Sportaccommodatie- en facilitair management; toezicht houden, controleren en verantwoorden SGM8 Leidinggeven en managen
KT 4 Ontwikkelt, positioneert en begeleidt sport- en bewegingsprogramma's	SGM9 Ontwerpen, organiseren en begeleiden van sport- en bewegingsactiviteiten
KT 5 Creëert kansen en genereert middelen voor sport en bewegen	SGM10 Ondernemen, ontwikkelen en innoveren SGM11 Toepassen van sportmarketing & PR SGM12 Inspelen op ontwikkelingen (omgevingsbewustzijn)
KT 6 Verricht praktijkgericht onderzoek en vervult zijn rol als kenniswerker in de sportwereld.	SGM13 Onderzoeken en adviseren
Kerntaakoverstijgende competenties	SGM 14 Ontwikkelen en borgen van sporteigenheid (sportbewustzijn) SGM15 Samenwerken en samenwerkend leren SGM16 Communicatie SGM17 Reflecteren en leren SGM18 Zelfsturing en zelfwerkzaamheid

Competenties afstudeerrichting PAL (bacheloropleiding SGM)

PAL 1 reflection

Self- management, self-awareness, individual learning

PAL 2 Professional orientation

Cooperation, Communication/ Presentation, Leadership , Networking and International orientation

PAL 3 Assessing

Test, measure, interview

PAL 4 Changing behavior

Advise , instruct, stimulate, motivate

PAL 5 Research

Evaluate, use, qualitative and quantitative methods, writing skills, presentation

PAL 6 Develop & innovate

Design , develop, innovate

PAL 7 Entrepreneurship

Project management

Business development

PAL 8 Policy making

Policy development and implementation

Kerntaken SGM	Kerntaken PAL
KT1 Verandert gedrag duurzaam binnen het domein van sport, bewegen en gezonde leefstijl.	Changes the behaviour of clients within the domain of sport, physical activity and other lifestyle factors.
KT2 Ontwikkelt en adviseert over strategie en beleid in sport en bewegen.	Develops positions and supervises sport, physical activity and other lifestyle programs.
KT3 Managet de bedrijfsvoering van een sportorganisatie.	Manages the daily business of an organization related to sport, physical activity and lifestyle.
KT4 Ontwikkelt, positioneert en begeleidt sport- en bewegingsprogramma's	Gathers, develops and disseminates knowledge of sport, physical activity and lifestyle programs, organizations and services.
KT5 Creëert kansen en genereert middelen voor sport en bewegen.	Creates opportunities and generates resources for sports, physical activity and other lifestyle programs.
KT6 Verricht praktijkgericht onderzoek en vervult zijn rol als kenniswerker in de sportwereld.	Develops and advises on the basis of research about strategy and policy in sport, physical activity and other lifestyle components.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

			KWP-A: Optimalisatie van sportprestatie s	KWP-B: Stimuleren van sport en bewegen	KWP-B + KWP-C	KWP-C: Sport beleid en ondernemer- schap	
Sem. 8	Uitstroomfase bachelor (90ects)		Afstudeertraject: Proeve van Bekwaamheid				
Sem. 7			Specialisatie of minor (keuze)				Specialisatie SGM
Sem. 6			Beroepstraining SGM + stage				PAL (Physical Activity & Life style)
Keuze uitstroomprofiel: (sem 6 t-m 8)			Training & coaching	Actieve en gezonde leefstijl	Beleid van sport, gezondheid en bewegen	Sportbusiness innovation	
Sem. 5	Basisfase bachelor (150 ects)		Vervolg basisfase (90 ects)				
Sem. 4		Ad hoofdfase	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1 coachend gedrag veranderen; • 2.2 sport en gezondheidsbeleid ontwikkelen; • 2.3-4 operationeel sportmanagement en ondernemerschap; • 3.1-2 vitale stad (Incl. stage 4 dagdelen per week) 				
Sem. 3			Propedeuse - start basisfase (60 ects)				
Sem. 2		Ad Propedeuse	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1 sport en bewegen in beeld; • 1.2 actieve leefstijl; • 1.3 organisatie van de sport; • 1.4 sport wellness en ondernemerschap (incl. stage 3 dagdelen per week) 				
Sem. 1							

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer drs. T. de Jong, voorzitter

De heer De Jong is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van sport, gezondheid en management. De heer De Jong is directeur van Fontys Paramedische Hogeschool en was tot en met 2013 directeur van het Instituut Sport- en Bewegingsstudies aan Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, waar hij intiator van en verantwoordelijk was voor de masteropleiding Sport- en Beweeginnovatie. Hij beschikt over kennis van en ervaring met georganiseerde sport als lid van de Adviesraad Korfbalbond en als voorzitter van de ledenraad Turnvereniging; ook is hij actief in de gezondheidssector onder meer tot eind 2013 als lid van de expertgroep Onderwijs – Beroepenveld (mbo-hbo-wo). De heer De Jong is regelmatig spreker op symposia en congressen. Voor deze visitatie heeft de heer De Jong onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1992 – 1993 Docentenopleiding
1986 – 1991 Bewegingswetenschappen
1980 – 1984 Fysiotherapie
1973 – 1979 VWO

Werkervaring:

2013 – heden Directeur - Fontys Paramedische Hogeschool
2005 – 2013 Directeur Instituut Sport- en Bewegingsstudies - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2000 – 2005 Projectleider en oprichter van expertisecentrum en bacheloropleidingen - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2000 – 2002 Programmamanager breedtesport - NOC*NSF
1996 – 2003 Medeoprichter en vennoot - V.O.F. Chiron
1995 – 1999 Hogeschooldocent - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Overig:

2012 – heden Voorzitter ledenraad - Turnvereniging De Hazenkamp
2009 – heden Voorzitter - Stichting Topsport Gelderland
2008 – heden Voorzitter - Brancheorganisatie voor fitness en wellnessbedrijven (Fit!vak)

De heer drs. B. Rubingh

De heer Rubingh is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van sport, gezondheid en management. De heer Rubingh is directeur en senior organisatieadviseur van Manage to Manage, bureau voor management- en organisatieontwikkeling. Hij is een van de grondleggers van het vakgebied sportmanagement in Europa en is oprichter (1992) en erevoorzitter van European Association for Sport Management. De heer Rubingh is medeauteur van onder meer de studieboeken "Strategische Sportmarketing" en "Management van sportaccommodaties en –evenementen". Hij treedt regelmatig op als keynote speaker tijdens nationale en internationale congressen. Hij beschikt over onderwijsdeskundigheid als docent Management of Change aan Rijksuniversiteit Groningen; als bestuurslid en kerndocent Gemeentelijk Sport Beleid en Management aan de Academie voor Sport en Beleid van de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) en als onderzoeker en docent Sport Organisatiekunde en Strategische Sportmarketing aan Vrije Universiteit van Brussel.

Voor KNVB Expertise verzorgt hij de Management Leergang Betaald Voetbal, voor de KNVB Academie de opleiding voor managers van de Regionale Jeugdopleidingen en de onderdelen Management en Beleid bij de opleiding tot Coach Betaald Voetbal. Ook is hij "Course Director" van de Summer School in Frankfurt en Londen van de Event & Venue Management Institute (EVMI), een internationale organisatie voor Stadion Managers. Voor deze visitatie heeft de heer Rubingh onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012 – heden Promotieonderzoek - Vrije Universiteit Brussel
1986 – 1990 Bewegingswetenschappen - Rijksuniversiteit Groningen
1976 – 1980 ALO - Groningen

Werkervaring:

2010 – heden Bestuurslid en Kerndocent Gemeentelijk Sportbeleid en -Management - Academie voor Sport en Beleid VSG
2006 – heden Onderzoeker en docent Sport Organisatiekunde en Strategische Sportmarketing - Vrije Universiteit Brussel
2004 – heden Docent Management of Change - Rijksuniversiteit Groningen
1993 – heden Eigenaar en consultant - Manage to Manage
1989 – 1993 Rijksuniversiteit Groningen

Overig:

- Course Director - Event & Venue Management Institute - Summer School - Frankfurt en Londen
- Management Leergang Betaald Voetbal - KNVB Expertise
- Opleiding voor Managers Regionale Jeugdopleidingen – KNVB Academie
- Management en Beleid – Opleiding tot Coach Betaald Voetbal
- Oprichter en erevoorzitter - European Association for Sport Management (EASM)

Mevrouw dr. M.T. Elferink - Gemser

Mevrouw Elferink is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van sport, gezondheid en management en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Mevrouw Elferink is lector Herkennen en Ontwikkelen van Sporttalent en inhoudelijk programmamanager Center of Expertise Sport- en Beweegtalent aan Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Daarnaast is zij universitair docent aan het Center for Human Movement Sciences aan Rijksuniversiteit Groningen. Mevrouw Elferink wordt regelmatig gevraagd als spreker op nationale en internationale congressen, symposia en bijeenkomsten, waaronder in Portugal. Daarnaast heeft zij vele publicaties op haar naam staan. Vanuit projecten werkt mevrouw Elferink nauw samen met de Universiteit van Gent (België) en Universiteit van Coimbra (Portugal). Daarnaast is zij gastdocent geweest in onder andere Canada en Noorwegen. Voor deze visitatie heeft mevrouw Elferink onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2005 Promotie - Rijksuniversiteit Groningen
1994 – 1995 Docentenopleiding HGZO - Vrije Universiteit Amsterdam
1992 – 1996 Doctoraal Bewegingswetenschappen - Rijksuniversiteit Groningen
1991 – 1992 Propedeuse Pedagogie - Rijksuniversiteit Groningen

1985 – 1991 Gymnasium - RSG Magister Alvinus Sneek

Werkervaring:

2013 – heden Programmamanager Center of Expertise Sport- en Bewegentalent - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2012 – heden Lector Herkennen en Ontwikkelen van Sporttalent - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2005 – heden Universitair Docent – Center for Human Movement Sciences - Rijksuniversiteit Groningen
2000 – 2005 Promovendus Bewegingswetenschappen - Rijksuniversiteit Groningen
2000 – 2005 Docent Bewegingswetenschappen - Rijksuniversiteit Groningen
1997 – 2002 Docent HBO, opleidingen Medisch Beeldvormende en Radiotherapeutische Technieken en Fysiotherapie - Hanzehogeschool Groningen
1996 – 1997 Docent Stichting Specialistische Opleidingen Intramurale Gezondheidszorg - Hanzehogeschool Groningen

De heer R. Zwaard

De heer Zwaard is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Sports and Movement, richting Sport & Wellness aan Fontys Hogescholen. De heer Zwaard is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Zwaard aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2011 – heden Sports and Movement, richting Sport & Wellness - Fontys Hogescholen
2008 – 2010 WO-bachelor Biologie
2007 – 2008 WO-bachelor Biomedische wetenschappen

Werkervaring:

2013 Lid feedbackgroep beleidsplan - RSVU Okeanos
2009 – 2011 Roeicoach - RSVU Okeanos
2006 – 2008 Zeilinstructeur (gedurende zomervakanties) - Zeilschool PEAN

Mevrouw drs. L.C. te Marvelde

Linda te Marvelde (1976) is ingezet als NQA auditor. Zij studeerde Engelse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 2010 is zij werkzaam bij QANU (Quality Assurance Netherlands Universities), waar haar werkzaamheden onder meer bestaan uit het voorbereiden en ondersteunen van onderwijs- en onderzoeksvisitaties wetenschappelijk onderwijs, alsmede (internationale) advieswerkzaamheden op het gebied van kwaliteitszorg in het hoger onderwijs. Sinds 2013 is zij eveneens werkzaam als onderwijscoördinator bij QANU; haar werkzaamheden bestaan uit het coördineren en plannen van onderwijsprojecten, acquisitie, aansturen (junior)-projectleiders en relatiebeheer. Zij heeft in 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Vorbereidingsmiddag 7 oktober 2014

Tijdstip	Thema	Deelnemers
12.30-13.30	Ontvangst, lunch en voorbereiding	Panel
13.30-14.00	Presentatie van maximaal 20 minuten door opleiding waarin zij zich positioneert ten aanzien van gemaakte keuzes, stand van zaken en openstaande wensen & voornemens. Het panel kan toelichtende vragen stellen.	Panel
14.00-18.00	Vorbereiding en materiaalbestudering Spreekuur (1 docent) en gelijktijdige rondleiding (panel splitst zich op)	Panel

Visitatie 8 oktober 2014

Tijdstip	Gespreksgroep	Deelnemers
08.30-09.15	Studenten	Floran Bathoorn, 1 ^e jaar Richard Wiltjer, 2 ^e jaar Ilse Boersma, 2 ^e jaar Carla Koopmans, 2 ^e jaar Renske Trul, 2 ^e jaar PAL Jelco Witteveen, 3 ^e jaar PAL Joost Brouwer, 4 ^e jaar, honours Eric Boersma, 4 ^e jaar bachelor na afronding AD, ondernemen
09.30-10.15	Docenten	Johan de Jong, lector Paul Beenen, hogeschoolhoofddocent Hiske Wiggers, hogeschooldocent, jaar 1 Valesca van Dijk, docent, studieloopbaanbegeleider Ben Hattink, hogeschooldocent, aandachtsgebied ondernemen Jim Lo-a-Njoe, hogeschooldocent, aandachtsgebied honours
10.30-11.00	Alumni en afstudeerders	Anniek Hendriks, afgestudeerd 13-14 Sebastiaan van de Kastele, afgestudeerd 13-14, sportmanager, hockey trainer en coach Joscha Vermeulen, afgestudeerd 13-14, medewerker maatschappelijke projecten bij FC Groningen Peter Wiggers, afgestudeerd 13-14, werkzaam bij Sportstudies Tom Spijker, afgestudeerd 12-13 AD, beweegcoach Access Apeldoorn Byron Bakker, afgestudeerd 13-14 AD, jeugdtrainer FC Groningen

11.15-12.00	Examinatoren	Steven Doeven, hogeschooldocent, afstudeercoördinator Gerco van Dalzen, hogeschooldocent, afstudeercoördinator Hans Slender, hogeschooldocent, coördinator kenniswerkplaats Ellen Postma, docent, afstudeerbegeleider Johan de Jong, lector Eric Mulder, afstudeerbegeleider Mieke Zijl, docent, stagebegeleiding, AD afstuderen
12.00-13.00	Overleg en lunch	Panel
13.00-13.30	Opleidingsmanagement	Henk Pijlman, voorzitter College van Bestuur Joan Janssens, dean Kris Tuinier, teamleider SGM Harold Hofenk, teamleider ALO Jannie Kootstra, teamleider bedrijfsvoering en onderwijs Inge Biesbroek, teamleider
13.45-14.30	Examencommissie Curriculumcommissie Opleidingscommissie Toetscommissie Schoolmedezeggenschaps raad	Mark Jan Mulder, vz examencommissie Paul Beenen, vz curriculumcommissie Valesca van Dijk, lid opleidingscommissie Harriet Stam, lid toetscommissie Evert Scholtens, vz schoolmedezeggenschapsraad
14.30-15.00	Werkveldcommissie	Ronald Stevens, lid werkveldadviescommissie Gerro Dijkma, lid werkveldadviescommissie
15.00-15.30	Extra overleg: PAL/uitzonderingstrajecten : honours/Rome traject/beleid internationalisering	Jim Lo-a-Njoe, hogeschooldocent, aandachtsgebied honours Steven Doeven, hogeschooldocent, afstudeercoördinator Paul Beenen, hogeschoolhoofddocent Kris Tuinier, teamleider SGM Johan de Jong, lector
15.30-16.30	Beoordelingsoverleg	Panel
16.30-17.00	Terugkoppeling voorlopige bevindingen	Deelnemers visitatie en belangstellenden

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Digitaal aangeleverde materialen

1. NL 2011 Calibris Sport-in-Beweging!
2. NL 2013 Calibris Arbeidsmarktmonitor Sport
3. NL 2012 Vreemde ogen dwingen
4. NL SGM 2013 Landelijk Beroepsprofiel Sportmanager
5. NL SGM 2013 Landelijk Opleidingsprofiel Sportmanager
6. NL SISP 2013 HBO Monitor_Instituut voor Sportstudies
7. SISP SGM 2012-2013 analyse en trend aansluitingsmonitor
8. SISP SGM 2012-2013 rapportage HBO Aansl Monitor
9. NL AD 2004 Beroepsprofiel operationeel sportmanager
10. HG 2010-2015 Strategisch plan Koers op Kwaliteit
11. HG 2014 Hanzehogeschool Groningen Onderwijsvisie 2020
12. HG 2013 Studentenstatuut 2013-2014
13. HG 2014-2016 Uitvoeringsplan BKE
14. SISP 2010-2015 School Strategisch Plan
15. SISP 2014-2015 Schooljaarplan
16. SISP 2011 Toetsbeleidocument
17. SISP SGM 2014 Visie internationalisering versie 3
18. SISP 2008 Eindrapport visitatie ALO en SGM
19. SISP 2008 Aandachtspunten uit het visitatierap. 2008
20. SISP SGM 2012 2013 Proj. plan Focus op kwaliteit van vernieuwing
21. SISP SGM 2012 Opleidingsprofiel Sport, Gezondheid en Management
22. SISP 2006 Koersdocument strat. Dial
23. SISP SGM 2014-2015 OER
24. SISP SGM 2014-2015 OER Ad
25. SISP 2014-2015 Curr. Overz PROFILERINGSRUIMTE
26. SISP SGM 2014-2015 Afstudeerbrochure
27. SISP SGM AD 2014-2015 Afstudeerbrochure
28. SISP 2013-2014 Jaarverslag Toetscommissie
29. SISP 2011 Kwaliteitszorgsysteem HIS def
30. SISP 2012-2013 Jaarverslag Excie definitief
31. SISP SGM 2014 Studie Keuze Check
32. SISP SGM 2014 Concept-plan Internationalisering en Interculturalisering SGM
33. SISP 2013 Deelrapport MTO Integron
34. SISP 2013 MTO Werkdruk, context en aanpak
35. SISP 2014 Leerlijn onderzoek SGM - versie 4
36. SISP 2014 Aanvraag bijzonder kwaliteitskenm SBI
37. SISP 2014 Tabel onderzoeks. proj. Gron
38. SISP PAL 2013 Book PAL complete
39. SISP SGM 2010-2014 TREND NSE 5 puntsschaal
40. SISP SGM AD 2010-2014 TREND NSE 5 puntsschaal
41. SISP SGM 2013-2014 NSE Resultaten 5 puntsschaal SGM
42. SISP SGM 2012-2013 aansluitingsmonitor
43. SISP SGM 2014 Trendanalyse op accreditatie
44. SISP SG 2011 Rapportage Werkveldonderzoek

45. SISP SM 2011 Rapportage Werkveldonderzoek
46. SISP SGM 2012-2014 Report_International program
47. SISP SGM 2013 Definitieve verslag risicoscreening SGM
48. SISP SGM 2014 Verslag WAC SGM jan 2014

De volgende documenten lagen ter inzage tijdens de visitatie op 7 en 8 oktober 2014

1. Schooljaarplan (SJP) Instituut voor Sportstudies 2013-2014
2. Onderzoek De vitaliteit van sportverenigingen in Noord Nederland juli 2014
3. Onderzoek werkveld alumni SGM/Ad 2014
4. Medewerkers Tevredenheids Onderzoek (MTO) 2012-2013
5. Syllabus PAL semester 2 2014-2015
6. Kennisbasis Sport Gezondheid en Management januari 2013
7. Informatie m.b.t. Master Healthy Ageing Professional 2014
8. Curriculumoverzicht SGM 2013_2014 incl. PAL
9. Toelichting bij Curriculumoverzicht SGM 2013-2014 en opbouw programma 2014-2015
10. Overzicht werkkring alumni Ad 2011-2013
11. Document mbt Toetsbeleid
12. Informatie mbt Taalbeleid

13. Stagehandleiding SGM 1e jaar 2013-2014
14. Stagehandleiding SGM 2e jaar 2013-2014
15. Stagehandleiding SGM 2e jaar 2014-2015
16. Stagehandleiding SGM 3e jaar 2013-2014
17. Stagehandleiding SGM 3e jaar 2014-2015

18. Afstudeerbrochure SGM 2013-2014
19. Afstudeerbrochure SGM Ad 2013-2014

20. Screening toetsing propedeuse vakken SGM juli 2014
21. Screening toetsing jaar 2 SGM juni 2014

22. OER SGM 2012-2013
23. OER SGM 2013-2014
24. OER SGM Ad 2012-2013
25. OER SGM Ad 2013-2014

26. Verzamelmap met info ENSEE
27. Verzamelmap met info Ad
28. Verzamelmap met verslagen en info GCP SGM en SM 2011-2014
29. Verzamelmap met verslagen en info GCP SG 2011-2013
30. Verzamelmap met verslagen en info WAC SGM
31. Verzamelmap met verslagen en documenten Landelijk overleg SBM 2013-2014
32. Verzamelmap met verslagen en info diverse commissies
33. Verzamelmap met evaluaties op diverse gebieden
34. Verzamelmap met artikelen mbt PAL
35. Verzamelmap met informatie mbt PAL

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

Associate degree

348621
368025
357340
372404

Bacheloropleiding

364937
335331
353299
335684
347133
336762
381213
352977
351099
331231
333432
364810
350580
332872
351028

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Bachelor Sport, Gezondheid en Management
Associate degree Sport, Gezondheid en Management

Instelling: Hanzehogeschool Groningen

Visitatiedatum: 7 en 8 oktober 2014

Ondergetekende: .. *Kris Tuinier*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: ... *Teamleider SGM*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Kris Tuinier', written over a horizontal line.

Datum:

15-09-2014